

מסכת אבות

פרק ו'

א. **שְׁנָוֹן חֲכָמִים בַּלְשׂוֹן הַמִּשְׁנֶה,** ברורה שבחר בהם ובמשגנתם: רבינו מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה. ולא עוד אלא שכל העולם כלו כדי הוא לו. נקרא רע, אהוב, אוהב את המקום, אהב את הבריות, משפטה את המקום, משפטה את הבריות. ומלבשתו ענוה ויראה, ומכוורתו להיות צדיק וחסיד וישראל וגיאמו, ומרחיקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכויות, ונגנינו ממנה עצה ותועשה בינה וגבורה, שנאמר (משל ח) לי עצה ותועשה אני בינה לי גבורה. ונוטגת לו מלכות וממשלה וחקור דין, ומגלי לו רזי תורה, ונעשה כמעינו הפטגבר וכנהר שאינו פוסק, והוא צנוע וארך רוח, ומוחל על עלבונו, מגדרתו ומרוממתו על כל הפעשים:

ב. אמר רבינו יהושע בן לוי, בכל יום יומם בת קול יוצאה מהר חורב ומכרת ואומרת, אויל להם לבריות מעלבונה של תורה. שבל מי שאינו עוסק בתורה נקרא גזוף, שנאמר (משל יא) גזם זהב באף חזיר אשפה יפה וסרת טעם. ואומר (שםות לב) והלחות מעשה

אלֹהִים הַמֶּה וְהַמְכָפֵב מִכְפֵב אֱלֹהִים הוּא חֲרוֹת עַל הַלְּחָת, אֲלֵהֶם חֲרוֹת אֲלֵהֶם חֲרוֹת, שֶׁאֵין לְהָ בָּן חָרֵין אֲלֵהֶם מֵשָׁעָסָק בְּתַלְמוֹד תּוֹרָה. וְכֹל מֵשָׁעָסָק בְּתַלְמוֹד תּוֹרָה הָרִי זֶה מַתְעַלָּה, שֶׁנְּאָמָר (בָּמְדִבֵּר כָּא) וּמִמְּתָנָה נְחַלְיאָל וּמְנַחְלִיאָל בְּמוֹת:

ג. הַלּוּמֵד מִחְבָּרוֹ פֶּרֶק אֲחֵד אוֹ הַלְּכָה אַחַת אוֹ פָּסּוֹק אֲחֵד אוֹ דָבָר אֲחֵד אוֹ אֲפָלוֹ אֶתְהָ אַחַת, אַרְיךָ לְנַהּוֹג בּוֹ כְּבָוד, שֶׁבָּנוּ מָצִינוּ בְּדָוד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לְמַד מִאֲחִיתְפֵל אֲלֵהֶם שְׁנֵי דִבְרִים בְּלִבְדֵי, קָרָאוּ רַבּוֹ אֱלֹופּוֹ וּמִידָעָו, שֶׁנְּאָמָר (תְּהִלִּים נָה) וְאַתָּה אָנוֹשׁ כֻּעֲרָכִי אַלְוִיִּי וּמִידָעָי. וְהָלָא דִבְרִים קָל וְחָמָר, וְמָה קָדוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לְמַד מִאֲחִיתְפֵל אֲלֵהֶם שְׁנֵי דִבְרִים בְּלִבְדֵי קָרָאוּ רַבּוֹ אֱלֹופּוֹ וּמִידָעָו, הַלּוּמֵד מִחְבָּרוֹ פֶּרֶק אֲחֵד אוֹ הַלְּכָה אַחַת אוֹ פָּסּוֹק אֲחֵד אוֹ דָבָר אֲחֵד אוֹ אֲפָלוֹ אֶתְהָ אַחַת, עַל אֶתְהָ כְּפָה וּכְפָה שְׁאַרְיךָ לְנַהּוֹג בּוֹ כְּבָוד. וְאֵין כְּבָוד אֲלֵהֶם תּוֹרָה, שֶׁנְּאָמָר (מִשְׁלֵי ג) כְּבָוד חֲכָמִים יִגְּחָלוּ, (מִשְׁלֵי כָח) וִתְמִימִים יִגְּחָלוּ טֹב, וְאֵין טֹב אֲלֵהֶם תּוֹרָה, שֶׁנְּאָמָר (מִשְׁלֵי ד) כִּי לְקָח טֹב נְתַתִּי לְכֶם תּוֹרָתִי אֲלֵל תַּעֲזֹבְנִי:

ד. כֵּה הִיא דָרְכָה שֶׁל תּוֹרָה, פָת בְּמַלְחָתָאָכָל, וּמִים בְּמַשְׂוָרָה תְּשִׁפָה, וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁוּ, וְחַיִי צָעֵר תִּחְיָה, וּבְתּוֹרָה אַפָּה עַמְל, אֲמָה עַשְׂהָ כָו, (תְּהִלִּים קָכָח) אַשְׁרִיךָ וְטֹב לְהָ. אַשְׁרִיךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְטֹב לְהָ לְעוֹלָם הַבָּא:

ה. אל פבקש גלוּה לעצמָך, ואל תהמוד כבוד, יותר מלמודך עשה,
ואל תתאוּה לשלהַנִּים של מלכִים, ששלהַנִּה גדוֹל משלְהַנִּים, וכתרך
גדוֹל מכתרם, ונאמנו היא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעלתך:

ו. גדוֹלה תורה יותר מן הכהנה וממן המלכות, שהמלכות נקנית
בשלשים מעלות, והכהנה בעשרים וארבע, וה תורה נקנית
באربع ערים ושמנה דברים. ואלו הן, בתלמיד, בשמיות האן,
בעריכת שפטים, בbinat halav, בשכלות הלב, באימה, ביראה,
בעונה, בשמה, בטהרה, בשמוש חכמים, בדקזוק חכמים,
ובפלפול תלמידים, ביישוב, בחקרא, במשנה, במעוט שחורה,
במעוט דרך ארץ, במעוט תענוג, במעוט שינוי, במעוט שיחה,
במעוט שחוק, באך אפים, בלבד טוב, באמונה חכמים, ובקבלה
היסורים, המכיר את מקומו, והשמח בחילקו, והעוזה סיג לדבורי,
וaino machzik טובה לעצמו, אהוב, אוהב את המקום, אהב את
הבריות, אהב את האזקות, אהב את המישרים, אהב את
התוכחות, מתרחק מן הכבוד, ולא מגיס לבו בתלמידו, וaino shemach
בhortah, נושא בעל עם חברו, מカリעו לכף זכות, מעמידו על
האמת, מעמידו על השלוּם, מתישב לבו בתלמידו, שואל ומשיב,
שומע ומוסיף, הלומד על מנת למד והלומד על מנת לעשותות,
המחפכים את רבו, וגמכוו את שמיותו, והאומר דבר בשם אומרו,

הִא לְמַדֵּף שֶׁכֹּל הָאוֹמֵר ذָבֵר בְּשֵׁם אֲוֹמְרוֹ מְבֵיא גָּאֵלה לְעוֹלָם,
שֶׁגָּאָמֵר (אסתר ב) ותֹאמֵר אָסְתָּר לְפָלֵך בְּשֵׁם מְרַכְּצִי:

ג. גָדוֹלה תֹּרֶה שַׁהְיָא נוֹתֶן חַיִים לְעַשְׂיוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
הַבָּא, שֶׁגָּאָמֵר (משל יד) כִּי חַיִים הֵם לְמַצְאֵיכֶם וְלֹכֶל בְּשֶׁרֶת מְרַפְּאָה.
וְאָמֵר (שם ג) רְפָאוֹת תְּהִי לְשָׁרֶך וְשָׁקוֹי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וְאָמֵר (שם
ג) עַז חַיִם הִיא לְמַחְזִיקִים בָּה וְתָמְכִיקָה מְאַשֶּׁר. וְאָמֵר (שם א) כִּי
לוֹנִית חָנוּ הֵם לְרֹאשֶׁך וּעֲנָקִים לְגַרְגְּתִיכָה. וְאָמֵר (שם ד) תַּפְנוּ
לְרֹאשֶׁך לוֹנִית חָנוּ עַטְרָת תְּפָאָרָת תְּמַגְּנָה. וְאָמֵר (שם ט) כִּי בַּי יַרְבוּ
יָמִיך וַיּוֹסִיף לוֹ שְׁנָוֹת חַיִים. וְאָמֵר (שם ג) אָרֶך יָמִים בִּימִינֶךָ
בְּשֶׁמֶאָוָלה עַשְׁר וּכְבָוד. וְאָמֵר (שם) כִּי אָרֶך יָמִים וּשְׁנָוֹת חַיִים
וּשְׁלוֹם יוֹסִיף לוֹ. וְאָמֵר (שם) דָרְכֵיכָה דָרְכֵיכִי נָעַם וְכֹל גַּתְיָבָותֶיךָ
שְׁלָוָם:

ה. רַבִּי שְׁמַעַן בָּנו יְהוָדָה מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעַן בָּנו יְוחָאי אָמֵר, הַבּוֹי
וְהַפְּמָה וְהַעֲשָׂר וְהַכְּבָוד וְהַחֲכָמָה וְהַזְּקָנָה וְהַשִּׁיבָה וְהַבָּנִים, נָאָה
לְצִדְיקִים וְנָאָה לְעוֹלָם, שֶׁגָּאָמֵר (שם טז) עַטְרָת תְּפָאָרָת שִׁיבָה
בְּדַרְך צִדְקָה תִּמְצָא. וְאָמֵר (שם כ) תְּפָאָרָת בְּחוּרִים כְּחָם וְהַדָּר
זָקְנִים שִׁיבָה. וְאָמֵר (שם יד) עַטְרָת חֲכָמִים עַשְׁרָם. וְאָמֵר (שם יז)
עַטְרָת זָקְנִים בְּנֵי בָנִים וְתְפָאָרָת בָנִים אֲבוֹתָם. וְאָמֵר (ישעה כד)
וְחַפְרָה הַלְּבָנָה וּבָוְשָׁה הַחֲמָה, כִּי מֶלֶךְ ה' צְבָאות בָּהָר צִיּוֹן

ובירושלים ונגד זקנינו כבוד. רבי שמעון בן מנסיא אומר, אלו שבע מדות שאנו חכמים לצדיקים, כלם נתקיימו ברבי ובבניו:

ט. אמר רבי יוסי בן קסמא, פעם אחת הייתה מהלה בדרכו ופגע בו אדם אחד, ונמן לו שלום, והחזרתי לו שלום. אמר לי, רבי, מאי זה מקום אפה. אמרתי לו, מעיר גודלה של חכמים ושל סופרים אני. אמר לי, רבי, רצונך שפטדור עמנו במקומותנו, ואני אתנו לך אלף אלפיים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות. אמרתי לו, בני, אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שעוזלם, אני דרך אלא במקום תורה. ולא עוד, אלא שבעשעת פטירתו של אדם אין מלין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, שאמר (משלו) בהתהלך פנעה אתה, בשכבה תשمر עליך, והקיצת היא תשיחך. בהתהלך פנעה אתה, בעולם הזה, בשכבה תשمر עליך, בקבר, והקיצת היא תשיחך, לעולם הבא. וכן כתוב בספר תהילים על ידי דוד מלך ישראל (תהלים קיט), טוב לי תורה פיך מאלפי זהב וכסף. ואומר (חגי ב) לי הכסף והזהב אמר ה' צבאות:

י. חמשה קניינים קנה לו הקדוש ברוך הוא בעולמו, ואלו הן, תורה קניון אחד, שמים וארץ קניון אחד, אברךם קניון אחד, ישראל קניון אחד, בית המקדש קניון אחד. תורה מנין, דכתיב (משלו ח), ה' קניי ראשית דרכו קדם מפעליו מאין. שמים וארץ קניון אחד מנין,

דכתיב (ישעה ס), כה אמר ה' השמים כסאי והארץ בדם רגלי اي זה בית אשר הבנו לי וαι זה מקום מנוחתי, ואומר (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחקמה עשית מלאה הארץ קינה. אברהם קניון אחד מניון, דכתיב (בראשית יד), ויברכיו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קנה שמים וארץ. ישראל קניון אחד מניון, דכתיב (שמות טו), עד עבר עמק ה' עד עבר עם זו קנית, ואומר (תהלים טז) לקדושים אשר בארץ הארץ ואידי ר' כל חפציכם. בית המקדש קניון אחד מניון, דכתיב (שמות טז), מכון לשכחת פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיה. ואומר (תהלים עח) ויביאם אל גבוי קדשו הר זה קניתה ימינו:

יא. כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא בראשו אלא לכבודו, שנאמר (ישעה מג), כל הנקרה בשמי ולכבודי בראשתו יצירתיו אף עשותיו, ואומר (שמות טז), יהוה מלך לעלם ועד. רבינו חנניא בן עקשייא אומר, ראה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר (ישעה מב) ה' חפץ למען צדקנו יגדיל תורה וآידיר: